

MILJÖUTSKOTTETS UTLÅTANDE 21/2002 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av 4 § avfallsskattelagen

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 20 september 2002 en proposition med förslag till lag om ändring av 4 § avfallsskattelagen (RP 128/2002 rd) till finansutskottet för beredning och bestämde samtidigt att miljöutskottet skall lämna utlåtande i saken till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Irmeli Virtaranta, finansministeriet
- miljöråd Matti Vehkalahti, miljöministeriet
- utvecklingsdirektör Jukka Paavilainen, SAD Huvudstadsregionens samarbetsdelegationen
- miljöingenjör Seija Paajanen, Finlands Kommunförbund.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en sådan ändring i avfallsskattelagen att beloppet på den avfallsskatt som uppbärs till staten för avfall som förs till soptipp höjs från 15,14 till 23 euro per ton avfall från och med den 1 januari 2003 och till 30 euro per ton från och med den 1 januari 2005.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2003 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft i början av 2003.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Faktorer som talar för lagförslaget

Av de orsaker som framgår av propositionen och med stöd av erhållen utredning tillstyrker miljöutskottet den föreslagna höjningen av avfallsskatten.

Avsikten med förhöjningen är att förbättra den miljöpolitiska styrningen med hjälp av avfallsskatten m.a.o. förhindra uppkomsten av avfall och främja avfallsåtervinningen och att samtidigt reducera utsläppen av växthusgaser från avfallshantering.

Avfallshanteringen utgör omkring en fjärdedel av Finlands åtagande att reducera utsläppen

av växthusgaser. Totalt innebär Finlands åtagande omkring 14 miljoner CO₂-ekvivalenter. Av denna mängd är det meningen att genom avfallshanteringsåtgärder enligt den nationella klimatstrategin reducera omkring 3,3 miljoner CO₂-ekvivalenter. Det är alltså fråga om en viktig sak. Enligt klimatstrategin är avfallshanteringsåtgärderna kostnadseffektiva. En successiv höjning av avfallsskatten är enligt strategin en central metod för att utveckla avfallshanteringen.

Skattenivån

Avfallsskatten föreslås bli höjd från 15,14 till 23 euro per ton avfall från och med början av 2003 och till 30 euro per ton från och med början av 2005.

Enligt vad utskottet har erfarit kan till och med ännu högre höjningar motiveras med tanke på en effektivare styrning. Å andra sidan kan betydande skattehöjningar inom en kort tid leda till nedsmutsning av miljön i och med att avfallet dumpas på andra ställen än på soptipparna i syfte att undvika kostnaderna.

Miljöutskottet ser det som högst motiverat att avfallsskatten höjs med det föreslagna beloppet och att det uttryckligen sker graderat.

Industrins privata soptippar

I samband med behandlingen av ärendet uppmärksamgjordes utskottet på att industrins privata soptippar inte omfattas av avfallsskatten. Utskottet diskuterade en utvidgning av lagens räckvidd till denna del, men konstaterade att det finns problem.

Om avfallsskatten utsträcks till industrins privata soptippar uppstår det i vissa fall ett behov av skattelättnader. Det är fallet till exempel om avfallsskatten blir en existensfråga för ett företag. I Europeiska unionen betraktas skattelättnader dock som statligt stöd som det krävs tillstånd av kommissionen för. Kommissionen beviljar tidsbestämda tillstånd. Tidsbestämda lättnader är å ena sidan ett störande element i företagets långsiktplanering. Å andra sidan ger skatten upphov till ett nytt, administrativt tungrott tillståndssystem som belastar företagen. Enligt utredning till utskottet har man i Sverige av

dess orsaker haft dåliga erfarenheter av avfallsskatt på industrins soptippar.

I sitt utlåtande om den nationella klimatstrategin ansåg riksdagen att avfallsskatten dels bör höjas stegvis, dels utsträckas till sådana av industrins soptippar där biologiskt nedbrytbart avfall deponeras.

Enligt erhållen utredning har också andra medel än avfallsbeskattning tillgripits för att minska det biologiskt nedbrytbara avfallet. Statsrådet antog den 14 augusti 2002 en justerad riksomfattande avfallsplan som sträcker sig ända till 2005. De administrativa bestämmelserna i den justerade planen begränsar i hög grad deponeringen av biologiskt nedbrytbart avfall på soptipparna. Från och med början av 2005 skall bara sådant avfall få deponeras på industrins soptippar från vilket 95 % av de biologiskt nedbrytbara substanserna har avskilts för annan behandling eller återanvändning.

Miljöutskottet är tillfreds med bestämmelserna i avfallsplanen. Det noterar dessutom att avfall från industrin och byggsektorn också deponeras på skattepliktiga soptippar. Enligt propositionens motivering innebär den aktuella skattehöjningen årliga merkostnader på omkring 9 miljoner euro för industrin och byggsektorn. Miljöutskottet anser att det på det hela taget behöver utredas om den miljömotiverade styrningen av industrins privata soptippar är tillräcklig. Utskottet föreslår att finansutskottet kommer med ett uttalande om detta i sitt betänkande.

Statens bidrag till en utveckling av avfallsbranschen

Enligt den reviderade riksomfattande avfallsplanen är de viktigaste metoderna för att utveckla avfallshanteringen en gradvis höjning av avfallsskatten och ett större finansiellt bidrag från statens sida i utvecklingsarbetet.

Enligt vad utskottet har erfarit kommer det för första gången i budgeten för 2004 att bestämmas om ökade statliga medel för ändamålet. Före detta skall olika ministerier arbeta fram ett preciserat förslag om hur anslaget fördelas på olika förvaltningsområden och om behövliga justeringar av utgiftsramen.

Utskottet ser det som mycket viktigt att statens ökade finansiella bidrag i samband med höjningen av avfallsskatten genomförs som planerat och i planerad omfattning. Därför föreslår utskottet att finansutskottet tar in ett andra uttalande i sitt betänkande om att statens bidrag till en utveckling av avfallsbranschen bör höjas från och med 2004 på det sätt som avses i den justerade riksomfattande avfallsplanen.

Utlåtande

Med stöd av det ovan sagda anför miljöutskottet

att det tillstyrker en höjning av avfallsskatten på det sätt som regeringen föreslår,

att finansutskottet tar in ett uttalande i sitt betänkande där det förutsätter en utredning av om den miljöbaserade styrningen av industrins privata soptippar är tillräcklig och

att finansutskottet tar in ett uttalande i sitt betänkande där det förutsätter att det i statsbudgeten för 2004 fastställs att statens finansiella bidrag till en utveckling av avfallsbranschen i samband med höjningen av avfallsskatten ökas i linje med den reviderade riksomfattande avfallsplanen.

Helsingfors den 17 oktober 2002

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Pentti Tiusanen /vänst
vordf. Tytti Isohookana-Asunmaa /cent
medl. Mikko Elo /sd
Christina Gestrin /sv
Anne Holmlund /saml
Seppo Kanerva /saml (delvis)
Tarja Kautto /sd

Jari Leppä /cent
Hanna Markkula-Kivisilta /saml
Rauha-Maria Mertjärvi /gröna
Pia Viitanen /sd
Pekka Vilkuna /cent
ers. Antti Rantakangas /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Salme Kandolin.

AVVIKANDE MENING

Motivering

Hos oss är avfallsskatten väsentligt mycket lägre än i de andra nordiska länderna, bara 15,14 euro per ton. I Finland gäller avfallsskatten dessutom inte de ca 4,5 miljoner ton avfall som deponeras på privata soptippar, dvs. industrins och den övriga produktionsverksamhetens egna soptippar. I Sverige är avfallsskatten 27,5 euro, i Norge 39,4 euro och i Danmark 50,2 per ton avfall som deponeras på soptipp. I många länder i Europa är avfallsskatten högre om återvinningsbart material deponeras på soptippen.

De effektivaste styrmedlen för att minska uppkomsten av avfall är administrativa och framför allt ekonomiska. Avfallsskatten har också hos oss visat sig vara ett utmärkt marknadsanpassat styrmedel. Men styrmedlen måste förstärkas om vi vill uppnå de mål för minskning av det återvinningsbara och övriga avfallet som ställts i den riksomfattande avfallsplanen och målen för utsläppsminskning i den nationella klimatstrategin. Inom avfallshanteringen är åtgärderna för att reducera utsläppen av växthusgaser mycket kostnadseffektiva. När riksdagen behandlade statsrådets redogörelse om en nationell klimatstrategi ansåg den att avfallsskatten dels bör höjas, dels stegvis utsträckas också till industrins soptippar.

Till följd av den ekonomiska tillväxten beräknas den årliga mängden avfall som uppstår inom industrin i absoluta tal mer än fördubblas räknat från 1992 till 2005 oberoende av att återvinningsgraden för industriavfall fram till 2005 beräknas ligga uppe i 70 %. Det måste mycket starkare styrmedel till för att förhindra att industrins avfall ökar i betydande grad. Det gäller särskilt att minska mängderna biologiskt nedbrytbart avfall som deponeras på soptipparna utan skatt. I detta nu deponerar industrin och byggsektorn omkring 1,4 miljon ton biologiskt nedbrytbart avfall per år på sina egna skattefria soptippar. Det biologiskt nedbrytbara avfallet bör helt fås bort från soptipparna. Det ger upphov till metan

på soptipparna som är en omkring 20 gånger starkare växthusgas än koldioxid. Det styrmedel som effektivast skulle dämpa en ökning i avfallsvolymer är att utsträcka avfallsskatten också till sådant industriavfall som deponeras på industrins privata soptippar. Man har erfarenheter av detta till exempel i Sverige, där systemet visserligen kritiseras för att vara för byråkratiskt. En projektgrupp som 2001 utförde en bakgrundsutredning för justeringen av den riksomfattande avfallsplanen föreslog att den nuvarande avfallsskatten utsträcks till industrins avfall. Gruppen ansåg att ökningen i avfallsmängderna effektivt kunde ha dämpats om avfallsskatten också hade omfattat industrin. Förslaget stupade på industrins, näringslivets, finansministeriets och handels- och industriministeriets motstånd och togs därmed inte upp i den riksomfattande avfallsplan som antogs 2002.

Av ovan nämnda skäl vore det viktigt att utsträcka avfallsskatten också till avfall som deponeras på privata, dvs. industrins soptippar och dessutom att höja skatten på det avfall som omfattas av avfallsskatten. De höjningar som regeringen föreslår räcker inte till. Skatten bör höjas till 40 euro per ton avfall som deponeras på allmänna soptippar. Vidare bör 20 euro per ton as ut i avfallsskatt på avfall som deponeras på privata soptippar, dvs. industrins och den övriga produktionsverksamhetens egna soptippar.

Samtidigt som avfallsskatten höjs och utsträcks till privata soptippar är det viktigt att det reds ut hur kommunerna klarar av att utveckla den kommunala avfallshanteringen och om intäkterna av avfallsskatten bör föras över på kommunerna för att satsas på en miljöskadefond eller för att rengöra soptippar och andra nedsmutsade områden och om staten redan nästa år borde bidra till en utveckling av avfallsbranschen genom att avsätta medel för olika ministeriers verksamhets- och ekonomiplaner på det sätt som föreslås i den riksomfattande avfallsplanen.

Förslag

Med stöd av det ovan anförda anser jag att miljöutskottet i sitt utlåtande till finansutskottet borde ha anfört

att lagförslaget godkänns men med följande ändring enligt LM 111/2002 rd:

Ändringsförslagen i den avvikande meningen

Lag

om ändring av 2 och 4 § avfallsskattelagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i avfallsskattelagen av den 28 juni 1996 (495/1996) 2 § 1 mom. 4 punkten, sådan det lyder i lag 1157/1998, samt 4 § 1 mom. sådant det lyder i lag 923/2001 (utesl.) (utesl.) som följer:

2 §	euro per ton avfall som förs till industrins och
I denna lag avses med	den övriga produktionsverksamhetens egna av-
_____	stjälpningsplatser.
4) avstjälpningsplats en avfallsbehandlings-	(2 mom. utesl.)
plats på vilken avfall deponeras på eller i mar-	_____
ken och (utesl.)	

	Ikraftträdelsebestämmelsen
4 §	(Som i RP)
I skatt skall betalas 40 euro per ton avfall som	
förs till en allmän avstjälpningsplats och 20	

Helsingfors den 17 oktober 2002

Rauha-Maria Mertjärvi /gröna